

Kinnitatud
Direktori 28.03.2016.a.
kk nr nr 1-1/7

TALLINNA LOITSU LASTEAED

ÕPPEKAVA

**Tallinn
2016**

Sisukord

1. LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA	3
2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED JA ÜLDEESMÄRGID	4
3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS	5
4. LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED	7
Mänguoskused.....	7
Tunnetusoskused	8
Sotsiaalsed oskused	10
Enesekohased oskused	12
5. VALDKONDADE ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA SISU NING LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED.....	13
Mina ja keskkond	13
Keel ja kõne.....	33
Matemaatika	39
Kunst	42
Muusika	48
Liikumine	52
6. LAPSE ARENGU HINDAMINE	58
7. ERIVAJADUSTEGA LASTE TOETAMINE.....	61
8. EESTI KEELE KUI TEISE KEELE ÕPE	63
9. TÖÖ LASTEVANEMATEGA	64
10. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD	66

Loitsu lasteaia õppekava on õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, mis on koostatud riikliku õppekava alusel.

1. LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA

Tallinna Loitsu Lasteaed on munitsipaallasteasutus Lasteaed, mis asub aadressil Loitsu 8, Lasnamäe Linnaosas. Lasteaia hoone on ehitatud tüüp-projekti järgi basseiniga lasteaiaks ja avatud 07.03.1982.a. nimetusega Tallinna 158. Lastepäevakodu.

Algselt töötas lasteaias 12 rühma. 1996. a ehitati üks sõimerühm ümber võimlaks ja õppealajuhataja tööruumiks.

27.11.2000. a kannab lasteaed nimetust TALLINNA LOITSU LASTEAED.

Lasteaias töötab 11 rühma ning vastavalt vajadusele ja võimalusele ning lähtuvalt Koolieelse Lasteasutuse seadusest moodustatakse:

- Sõimerühmad - kuni kolmeaastastele lastele;
- Lasteaiarühmad- kolme kuni seitsmeaastastele lastele, ning lastele kelle koolikohustuse täitmise alustamine on edasi lükatud.
- Liitrühm - sõime- ja lasteaiarühmalastele.

Lasteaed on avatud 6.30 – 18.30

Lasteaial on oma logo ja lipp

Tallinna Loitsu lasteaia eripäraks on:

- Multikultuursus: Tallinna Loitsu Lasteaed pakub lastele, kelle kodune keel erineb lasteasutuse õppekeelest, alushariduse omandamiseks laste eripära ja individuaalseid vajadusi arvestavaid tingimusi tava- ja keelekümbelrühmades. Keelekümbeluse metoodikat kasutatakse kõigis keelekümbeluse rühmades täies ulatuses. Tavarühmades kasutatakse muukeelsete laste arendamiseks, ainekavade läbiviimisel keelekümbelusemetoodika elemente.
- Terviseetendamine: Lasteaed kuulub Tervist edendavate lasteaedade võrgustikku alates 2011.a., mille eesmärk on hoida ja tugevdada lapse tervist ning soodustada tema tervislikku arengut.
- Väärtuskasvatus: Lasteaias kujundatakse laste väärtushoiakuid läbi igapäevase õppe- ja kasvatustöö, mille eesmärk on moraalsete ja sotsiaalsete väärtushoiakute kujundamine.
- Õuesõpe ja mängulisus: Õppe- ja kasvatustöö mängulisi tegevusi viiakse läbi ka õuesõppena.
- Traditsioonid: Lasteaia sihipärast tegevust toetatakse väljakujunenud traditsioonidega nii lastele kui personalile.
- Laste mitmekülgne arendamine: Lasteaias on lastel on võimalus tegeleda erinevate huvialadega: sportlikud tegevused, kunstiring, keele- ja tantsuringid.

2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE PÕHIMÕTTED JA ÜLDEESMÄRGID

Tallinna Loitsu Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse üldesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös.

Üldesmärgist lähtuvalt toetab õppe- ja kasvatustegevus lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, mille tulemusel kujuneb lapsel terviklik ja positiivne minapilt, ümbritseva keskkonna mõistmine, eetiline käitumine ning algatusvõime, esmased tööharjumused, kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest ning arenevad mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused.

Loitsu lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimine tugineb põhimõtetel:

1. Aktiivõppe – lapsele luuakse võimalus aktiivselt ja iseseisvalt tegutsema, loovalt mõtleva.
2. Mängulisus - õpetamine ja õppimine toimub läbi mängu
3. Turvalisus – on loodud turvaline füüsiline ja psühhosotsiaalne keskkond, mis soodustab lapse arengut ja sotsialiseerumist
4. Terviseetendus - lapse tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine
5. Individuaalsus - lapse eripära ja arengupotentsiaali arvestamine
6. Väärtuskasvatus - väärtushoiakute kujundamine, humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine; eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride eripäraga arvestamine.
7. Õuesõpe - looduselt õppimine ja selle hoidmine
8. Koostöö - lapse igakülgset arengut toetab koostöö perekonnaga ja spetsialistidega

3. ÕPPE- JA KASVATUSTEgevuse KORRALDUS

Õppeaasta.

Tallinna Loitsu Lasteaed korraldab õppe-ja kasvatustegevust õppeaasta kaupa. Õppeaasta algab 1. septembril ja kestab 31. augustini. Suviseks ajaks planeeritakse õppe-ja kasvatustegevus komplekselt, peamiselt tegevused toimuvad õues, arvestades ilma ja ümbritseva keskkonna tingimusi.

Rühma õppe-ja kasvatustegevus:

- tugineb rühma päevakavale, kus vahelduvad igapäeva tegevused (päevakava põhipunktid), mängud, vaba aeg ja tegevused, määrab päevarütmi vastavalt lapse vanusele.
- toimub arvestades lapse arengutaset, eripära, vanust, huvisid ja iga lapse võimalusi.
- on paindlik, võimaldab pedagoogil teha vajadusel muudatusi.
- integreeritakse läbi temaatika, toimub valdkondade, sisude ja tegevuste lõimumist
- toimub turvalises ja esteetilis keskkonnas, mis eeldab võimalust individuaalsete ja ühiste tegevuste läbiviimist.
- õppe- ja kasvatustegevuses luuakse tingimused, et arendada lapse suutlikkust, kavandada oma tegevust, teha valikuid; seostada uusi teadmisi varasemate kogemustega ning kasutada omandatud teadmisi erinevates olukordades ja tegevustes;
- Laps on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja ning kaasatakse tegevuste kavandamisse, suunatakse tegema valikuid ning tehtut analüüsima.

Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandatava periood on õppeaasta, kuu, nädal.

Rühma õppeaasta tegevuskavas määratakse:

- rühma koosseis ja eripära
- õppeaasta eesmärgid, lähtuvalt lasteaia üldeesmärkidest, põhimõtetest ning rühma eripärast
- nädala tegevus- ja päevakava,
- valdkondade õppe-ja kasvatustegevuse temaatika ja sisu,
- koostöö lastevanematega,
- laste arengu hindamise korraldus
- erivajadustega laste toetamise

Rühma nädalakavas määratakse:

- nädala teema,
- eesmärgid,
- õppesisu ja –tegevused

Muusika- ja liikumis/ujumistegevuse õppeaasta tegevuskavas määratakse iga rühma jaoks eraldi:

- rühma eripära,
- õppeaasta eesmärgid,
- kuu tegevus,
- ürituste ajakava.

Muusika- ja liikumis/ujumistegevuse kuuplaanis määratakse:

- eesmärgid,
- õppesisu ja –tegevused
- üritused

Õppe- ja kasvatustegevus on jaotatud rühma nädala tegevuses alljärgnevalt:

Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad	Vanus				
	1,5 – 3 a 10 – 15 min	3 – 4 a 15 – 20 min	4 – 5 a kuni 25 min	5 – 6 kuni 30 min	6 – 7 a. kuni 35 min
Keel ja kõne	2-3	3-4	3-4	4-5	4-5
Mina ja keskkond	1-2	1-2	1-2	2-3	2-3
Matemaatika	1-2	1-2	1-2	2-3	2-3
Liikumine/ujumine	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3
Muusika	2-3	2-3	2-3	2-3	2-3
Kunstitegevus	1-2	2-3	2-3	3-4	3-4
Nädalas	9-10	13-14	14-15	18-19	19-20

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID, PÕHIMÕTTED, SISU JA LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED

4. LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED

Üldoskuste kujunemist toetatakse kogu õppe- ja kasvatustegevuse kaudu, lõimides neid erinevate valdkondade sisuga. Õppekavas eristatakse nelja üldoskuste rühma:

- Mänguoskused;
- Tunnetus- ja õpioskused;
- Sotsiaalsed oskused;
- Enesekohased oskused.

Mänguoskused

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnitab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Mängude liigid:

- Loovmäng. Laps ise valib mängu teema, vahendid ja sisu. Loovmängud on rolli-, lavastus- ja ehitismängud.
- Reeglimängud. Kindlad reeglid (juba varem olemas) ja struktuur. Reeglimängud on õppe-, laulu-, liikumis- ja võistlusmängud.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti:

Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Täidab mängulisi tegevusi mänguasjadega vastavalt selle funktsioonile.	Tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma.	Tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma.	Tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma.	Tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma.
Mängib lihtsamaid igapäevaseid olukordi ja	Algatab tuttavaid mängu ja arendab mängu sisu.	Algatab erinevaid mängu ja suudab liituda	Algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu.	Algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu.

tegevusi.		käimasoleva mänguga.		
Suhtleb valdavalt 2-3 sõnaliste lausetega nii mängus kui ka igapäevategevustes ning kasutab mitteverbaalseid suhtlusvahendeid (osutamine, miimika).	Kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.	Ootab oma järjekorda.	Täidab mängudes erinevaid rolle.	Täidab mängudes erinevaid rolle.
	Täidab mängudes erinevaid rolle.	Järgib mängureegleid.	Järgib mängureegleid.	Järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada.
	Osaleb lühikest aega ühistegevuses eakaaslastega, kuid eelistab üht mängukaaslast rühmale.	Lahendab mängukonflikte lubatud viisil.	Suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele.	Suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele.
	Teeb koostööd teiste lastega, konstrueerib, osaleb rolli- ja võistlusemängudes ning loovtegevustes.	Tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusemängus.	Tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusemängus.	Tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusemängus.
	Arvestab reegleid mängudes ja tegevustes, mida juhib täiskasvanu.	Küsib luba asjade kasutamiseks.	Kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.	Kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

Tunnetusoskused

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse; taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni. Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti:

Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Keskendub kuni 15 minutit ühele tegevusele, silmatorkavale stiimulile või omadusele; sõnalise juhendamise ja suunamise korral on püsivam.	Tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni 20 minutit.	Saab aru lihtsamatest seostest (tegu, põhjus, tagajärg).	Saab aru lihtsamatest seostest (tegu, põhjus, tagajärg).	Saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna.
Loob tegevuse kaudu seoseid kõnega; sõnad ja objektid saavad tema jaoks mõiste tähenduse.	Suhtub õppetegevusse positiivselt – tahab uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada.	Koostab pildi lahtilõigatud 8 – 9 tükist.	Mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi.	Mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi.
Räägib ja saab aru üksnes sellest, mida ta tajub.	Oskab täiskasvanu toel oma tegevusi organiseerida ning tegutseb iseseisvalt.	Tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni 25 minutit.	Tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni 25 minutit.	Tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi.
Tunneb huvi raamatute vastu ning mõistab lihtsaid jutukesi.	Plaanib minakeskse kõne abil oma tegevust ja lahendab probleeme.	Suhtub õppetegevusse positiivselt – tahab uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada.	Kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni.	Kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni.
Valib sama värvi, suurusega ja vormiga esemed.	Saab aru mõistetest ja lihtsamatest piltlikest võrdlustest.	Rühmitab esemeid erinevate tunnuste alusel.	Suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada.	Suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada.
Kasutab omandatud teadmisi, seoseid ja tegevusi samas situatsioonis ning kontekstis, kannab üle lihtsamaid seoseid ning	Järgib lihtsaid reegleid.	Kasutab õpetaja abil materjali meeldejätmiseks kordamist.	Rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel.	Rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel.

kasutab neid sarnastes ülesannetes ja olukordades.				
	Liigitab lihtsamate üldmõistete või mitmete tunnuste järgi.	Nimetab kaheksat värvi, eristab tumedat ja heledat.	Kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.	Kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.
		Nimetab neljast esemest puuduva.		

Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid. Võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti:

Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Tahab ja ei karda suhelda teistega.	Väljendab verbaalselt lihtsamaid emotsioone, oma soove, tahtmisi ja seisukohti ning püüab jõuda kokkuleppele.	Väljendab huvi ja tähelepanelikkust teiste suhtes.	Püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses.	Püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses.
Teab elementaarseid viisakusreegleid ning kasutab neid täiskasvanu meeldetuletamisel.	Hoolib teistest inimestest, osutab abi palumisel ja küsib seda vajadusel ka ise.	Tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu.	Tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu.	Tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu.
Mõistab selgelt väljendatud juhendit (palved, keeldud jne).	Loob sõprussuhteid.	Hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise.	Hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise.	Hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise.
Tunneb huvi teiste laste	Saab aru oma-võõras-	Loob sõprussuhteid.	Osaleb rühma reeglite	Osaleb rühma reeglite

vastu ja jälgib neid.	ühine tähendusest.		kujundamisel.	kujundamisel.
Toetub võõrastega suheldes ja enesekindluse saavutamiseks tuttavale täiskasvanule.	Teeb vahet hea ja halva käitumise vahel.	Saab aru oma-võõras-ühine tähendusest.	Püüab teistega arvestada ja teha koostööd.	Oskab teistega arvestada ja teha koostööd.
	Järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme täiskasvanu meeldetuletamisel.	Teeb vahet hea ja halva käitumise vahel.	Loob sõprussuhteid.	Loob sõprussuhteid.
	Kutsub teisi lapsi endaga koos tegutsema.	Järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme.	Saab aru oma-võõras-ühine tähendusest.	Saab aru oma-võõras-ühine tähendusest.
		Selgitab oma seisukohti.	Teeb vahet hea ja halva käitumise vahel.	Teeb vahet hea ja halva käitumise vahel.
			Järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme.	Järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme.
			Selgitab oma seisukohti.	Selgitab oma seisukohti.
			Püüab järgida käitumisreeglid erinevates olukordades (poes, teatris jm).	Mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused.
			Mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused.	Julgeb keelduda (ühis)tegevus(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik.

Enesekohased oskused

Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti:

Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Kasutab tualetti, peseb käsi ja nägu.	Väärtustab oma saavutusi, ent vajab oma tegevuse tunnustamist ja täiskasvanu tähelepanu.	Räägib vajadusel oma tunnetest (rõõm, viha, mure).	Suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada.	Suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada.
Riietub täiskasvanu abil ja suunamisel (paneab jalga sokid, püksid ja kingad, selga pluusi, pähe mütsi ja kaela salli).	Saab hakkama eneseteenindamisega (kasutab õigesti lusikat, salvrätikut, riietub, joob iseseisvalt), kujunenud on tualetiharjumused.	Korrigeerib oma käitumist, kui täiskasvanu sellele tähelepanu juhib.	Püüab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele.	Oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele.
Sööb ja joob iseseisvalt.	Kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.	Oskab tegutseda täiskasvanu suulise juhendi järgi.	Tegutseb iseseisvalt ja hindab oma käitumise tulemusi.	Tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest.
Matkib täiskasvanu tegevusi, millele saab tagasisidet.	Suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt.	Saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused.	Saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused.	Saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused.
Koristab mänguasjad õpetaja juhendamisel.	Täidab üksikuid majapidamise ülesandeid, hindab oma tegevust täiskasvanu abiga.	Kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab mänguasju enda järelt.	Kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.	Kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.

Osaleb jõukohasel viisil täiskasvanute tegevuses tähtpäevadel (täiskasvanu abiga ruumide kaunistamine, laulude laulmine jm).	Väärtustab oma saavutusi, ent vajab oma tegevuse tunnustamist ja täiskasvanu tähelepanu.	Mõistab miks on vaja vett ja elektrit kokku hoida; kuidas ja milleks sorteerida prügi.	Suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt.	Suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt.

5. VALDKONDADE ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA SISU NING LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, põhimõtted, sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti esitatakse kuues valdkonnas:

- mina ja keskkond
- eesti keel
- matemaatika
- kunst
- muusik
- liikumine
- ujumine

Mina ja keskkond

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid on, et laps:

- mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- saab ettekujutuse oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- väärtustab nii eesti kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ja ohutult;
- väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Valdkonna „Mina ja keskkond“ sisu jaguneb:

- 1) sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad ja kombed, teised rahvused Eestis, üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, ohuallikad ning ohutu käitumine;
- 2) tehiskeskkond: ehitised, kodumasinad, jäätmed, ühissõidukuid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus;
- 3) looduskeskkond: kodukoha loodus, loodusvaatlused, muutused looduses, elukeskkond ja selle mõju tervisele, inimese mõju loodusele.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust;
- 2) suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid;
- 3) lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;
- 4) suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeltõlge tegema;
- 5) suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti:

Vanus	Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad	6-7 aastase lapse arengu eeldatavad

Teema	tulemused	tulemused	tulemused	tulemused	tulemused
Mina Perekond ja sugulased Kodu	Laps ütleb küsimise korral oma eesnime. Laps vastab küsimusele, kas ta on poiss või tüdruk. Laps nimetab pereliikmeid: ema, isa, õde, vend.	Laps vastab küsimuse korral kas ta on poiss või tüdruk. Laps ütleb küsimise korral oma ees- ja perekonnanime. Laps ütleb vastuseks vanuse küsimisel oma ea aastates või näitab seda sõrmedel. Laps teab õdede ja vendade nimesid. Laps vastab küsimustele oma kodu ja pereliikmete kohta.	Laps teab oma ees- ja perekonnanime, vanust ja sugu. Laps teab oma perekonna liikmete nimesid. Laps teab oma vanemate ameteid, pereliikmete koduseid tegevusi.	Laps oskab öelda oma nime, vanust, sugu ja sünnipäeva. Laps kirjeldab õpetaja küsimuste abil oma perekonda (pereliikmeid, onu ja tädi), nimetab pereliikmete nimesid. Laps nimetab kodu asukohta (maal või linnas) ja aadressi.	Laps tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid jms; Laps teab oma kohustusi ja õigusi Laps jutustab oma vanavanematest. Laps kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone. Laps teab kodust aadressi.
Lasteaed	Laps suudab leida oma koha rühmas (kapp, voodi, käterätik). Laps oskab nimetada oma rühma nime.	Laps nimetab rühmas olevaid esemeid. Laps ütleb küsimise korral rühmakaaslaste ja õpetajate ning õpetaja abi nimed.	Laps nimetab oma lasteaia nime. Laps oskab rääkida oma tegevustest ja mängudest. Laps teab oma, võõra ja ühise tähendust.	Laps teab nimetada lasteaiatöötajaid ja nende tegevusi. Laps teab lasteaia aadressi.	Laps nimetab erinevaid ameteid lasteaias ja nende vajalikkust. Laps kirjeldab lasteaia kodukorda ning teab rühma reegleid ja traditsioone.
Kool				Laps teab kooli kui õppimise kohta.	Laps oskab kirjeldada mille poolest lasteaed koolist erineb.

Ametid, elukutsed, tööd	Laps matkib lihtsamaid töövõtteid. Laps asetab töövahendid kokkulepitud kohta.	Laps nimetab pereliikmete koduseid toimetusi.	Laps oskab nimetada vanemate ameteid. Laps nimetab ja matkib üldtuntud elukutseid.	Laps nimetab erinevaid ameteid, loetleb tuntumate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid. Laps oskab nimetada teenindusasutusi ja nende vajalikkust (juuksur, polikliinik, pank, apteek, kingsepakoda, kaubanduskeskus jne.) Põhjendab mangu- või töökoha korrastamise vajadust. Laps osaleb jõukohastes koristustöödes.	Laps nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid. Laps mõistab töö ja vastutuse tähtsust. Laps selgitab raha otstarvet.
Kodumaa, teised rahvused Eestis	Laps osaleb jõukohasel viisil vanemate laste ja täiskasvanute tegevuses kodumaale tähtsatel päevadel (ruumide	Laps leiab Eesti lippu nähes erinevate värvide seast Eesti lipu värvid.	Laps teab oma rahvust, keelt, riiki, riigi tähtsamaid sümboleid.	Laps oskab Eesti kaardilt näidata oma kodukohta. Laps teab oma rahvust, keelt, riiki ja riigi tähtsamaid sümboleid. Laps teab Eesti	Laps nimetab Eesti riiklike sümboleid (lipp, hümn, vapp, lind, lill, kivi jms.). Laps oskab nimetada sündmusi mille puhul heisatakse riigilipp.

	kaunistamine, laulude laulmine, peoriie kandmine jm).			Vabariigi presidendi nime.	Laps oskab nimetada teisi rahvusi ja keeli ning teab nende kombeid ja traditsioone. Laps teab ja nimetab Eesti lähinaabreid (Läti, Soome, Rootsi, Venemaa). Laps mõistab, et inimesed on erinevad ja neil on erinevad vajadused.
Tähtpäevad, pühad ja kombed	Laps räägib oma sünnipäevast (kuidas tähistatakse).	Laps nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi.	Laps nimetab ja kirjeldab tähtpäevade (jõulud, vastlad, mardipäev, kadripäev jne) tähistamist oma peres ja nendega seotud tegevusi.	Laps teab tähtpäevi, Eesti riiklike pühi ja nendega seotud traditsioone, kombeid (vabariigi aastapäev, teadmispäev, kolmekuningapäev, emakeelepäev, lastekaitsepäev, võidupüha, jaanipäev, hingedepäev, emadepäev, isadepäev, jõulud jm).	Laps oskab kirjeldada tähtpäevade, Eesti riiklike pühade tähistamist lasteaias või kodus (vabariigi aastapäev, teadmispäev, kolmekuningapäev, emakeelepäev, lastekaitsepäev, võidupüha, jaanipäev, hingedepäev, emadepäev, isadepäev, jõulud jm).

Üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid	Laps teab mõiste hea ja paha tähendust. Laps meeldetuletamise korral tervitab, jätab hüvasti, palub ja tänab.	Laps teab mõistete õige ja vale tähendust. Tunneb ja järgib lauakombeid.	Laps oskab järgida käitumisreegleid erinevates olukordades (kaupluses, teatris, kirikus, kalmistul jm).	Laps teeb vahet hea ja halva käitumise vahel; Laps mõistab, et inimesed võivad olla erinevad; järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme; selgitab oma seisukohti. Laps suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada; kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi; oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele; tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest; kasutab erinevaid

					vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.
Sõprus, abivalmidus, hoolivus, turvalisus ja tähelepanelikkus	Laps nimetab küsimise korral oma sõprade nimesid. Laps lohutab haiget saanud sõpra.	Laps oskab sõpra lohutada ja abistada. Laps oskab andeks anda ja leppida.	Laps nimetab küsimise korral sõbra positiivseid omadusi. Laps märkab kaaslast ja oskab teistega arvestada. Laps väljendab oma emotsioone teisi arvestavalt (rõõm, mure, jm).	Laps oskab luua ja hoida sõprussuhet. Laps teab sõpruse tähendust. Laps oskab kirjeldada oma emotsioone ja tundeid. Laps oskab kirjeldada inimeste erinevusi (keeleline, rassiline, vanuseline, tervisest tulenev) ja abivahendeid (prillid, ratastool, vaegnägemine- valge kepp, vaegkuulmine- kuuldeaparaat).	Laps algatab mängu ja tegevusi; Laps loob sõprussuhteid; Laps oskab kirjeldada sõbraks olemist ning kuidas sõber olla. Laps oskab kirjeldada tundeid mis tekivad tülitsedes ja leppides. Laps püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses. Laps hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise; Laps osaleb rühma reeglite kujundamisel; oskab teistega arvestada ja teha koostööd.

					Laps saab aru oma- võõras-ühine tähendusest; Laps oskab kaasinimestega tähelepanelikult käituda (vanemad, vanavanemad jt).
Ehitised		Laps oskab nimetada erinevaid ehitisi (kool, kirik, elumaja jm)	Laps teab nimetada kodukohale olulisi ehitisi (kirik, maja, kool, pood, haigla jm).		Laps oskab kirjeldada vanaaja kodu ja selle sisustust, teab nimetada kõrvalhooneid ning nende otstarvet. Laps oskab nimetada maja ehituseks kasutatavaid materjale (puit, kivi jm).
Kodumasinad	Laps oskab pildilt näidata ja nimetada mõningaid kodumasinaid- ja elektroonikat (kell, pliit, külmkapp, pesumasin, televiisor, arvuti jm).	Laps oskab küsimise korral nimetada kodus kasutatavaid kodumasinaid- ja elektroonikat (kell, pliit, külmkapp, pesumasin, televiisor, arvuti jm).	Laps teab kodumasinade otstarvet.	Laps kirjeldab kodumasinaid- ja elektroonikat ja teab nende kasutusega seotud ohte.	Laps kirjeldab kodumasinaid- ja elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte (kirjeldused on täpsemad, võivad lisanduda põllutöömasinad).

Jäätmed	Laps teab, et prügi pannakse prügikasti.	Laps leiab loodusest prahti ja toob selle kokkulepitud kogumiskohta (prügikast, prügikott, ämber).	Laps teab miks on vaja prügi sorteerida (paber, plast, patareid)	Laps kirjeldab, kuidas prügi sorteeritakse.	Laps oskab kirjeldada asjade korduva kasutamise võimalusi. Laps mõistab asjade säästliku kasutamise vajalikkust (tarbetud ostud, raiskamine).
Tervise väärtustamine		Laps teab mis on haigus ja tervis.	Laps teab mis on haigus ja tervis. Laps nimetab tervist hoidvaid tegevusi (nt tervislik toitumine, piisav kehaline aktiivsus, piisav uni, hea tuju, meeldivad suhted).	Laps kirjeldab kuidas hoida enda ja teiste tervist (näited tervisliku käitumise ja riskiallikakäitumise vältimise kohta).	Laps oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku; Laps julgeb keelduda (ühis)tegevus(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik; Laps kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist. Laps järgib isikliku hügieeni nõudeid.
Hammaste tervis	Laps teab hammaste hooldamise vahendeid.	Laps teab, kuidas tuleb käituda, et hambad oleksid terved.	Laps nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti	Laps teab hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus.	Laps selgitab hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus.

			juures käimine).		
Tervislik toitumine	Laps nimetab või osutab erinevatele toiduainetele.	Laps nimetab milliseid toiduaineid tema sööb.	Laps nimetab kasulikke ja ebatervislikke toiduaineid.	Laps oskab nimetada, milliseid toiduaineid on vaja süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve.	Laps teab milliseid kasulikke vitamiine ta toidust saab.
Inimkeha tundmine	Laps nimetab või osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale ja kõrvadele.	Laps nimetab ja teab kehaosi.	Laps nimetab kehaosi ja teab nende funktsiooni.	Laps nimetab kehaosi ja nende funktsiooni. Laps teab viit olulist meelt (kuulmine, haistmine, nägemine, kompimine, maitsmine). Laps teab tüdruku ja poisi erinevusi. Laps teab kuidas inimene kasvab ja areneb (vastündinud kuni vanainimeseni).	Laps teab ja selgitab erinevate meelte, aju, närvide, lihaskonna, luustiku, südame, vereringe, kopsude, hingamise, seedimise, ülesandeid ning teab, millised tegevused aitavad neid hoida tervena.
Ohutus ja turvalisus	Laps nimetab või osutab esemetele, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid jm).	Laps nimetab tegevusi ja esemeid, mis võivad olla ohtlikud (talvel jääle minek, mängimine ohtlikes kohtades nt tänaval, liivakarjääris,	Laps nimetab kohti, esemeid ja aineid, mis võivad olla ohtlikud (nt trepid, rõdu, aknad, kuum toit/ vedelik, lahtine tuli, kemikaalid, elekter,	Laps teab ja tunnetab ümbritsevaid ohte (olukordadest, inimestest, keskkonnast, loomadest ja käitumisest	Laps kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm;

		ehitisel, ujumine täiskasvanu järelvalveta, rattasõit kiivrita).	veekogud, ehitised). Laps teab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole. Laps selgitab miks ei tohi võõrastega kaasa minna.	põhjustatud ohud). Laps teab ja kirjeldab kuidas tegutseda ohuolukordades (vette kukkumine, läbi jää vajumine, tulekahju, põletus, teadvuseta või raskelt vigastada saanud kaaslane). Laps teab millised on turvalise käitumise reeglid erinevates situatsioonides ja keskkondades. Laps selgitab kuidas käituda eksinuna linnas/maal või metsas. Laps nimetab hädaabinumbri 112 ja oskab seda kasutada.	
Kodukoha loodus: veekogud, kodupaiga mets- ja koduloomad, putukad, taimed ja seened.	Laps tunneb rõõmu looduses (õues) viibimisest. Laps oskab osutamise korral nimetada ja eristada metsa, muru,	Laps teab, et meri, jõgi ja järv on erinevad. Laps teab mõnda puud (kuusk, kask, vaher, tamm).	Laps oskab nimetada veekogusid (meri, jõgi, järv) ja teab mille poolest nad erinevad. Laps eristab ja	Laps nimetab/kirjeldab kodukoha või lasteaia ümbruses olevat loodust (mere ääres, park, mets, suur puu	Laps kirjeldab kodukoha/ lasteaia ümbruses olevat loodust. Laps eristab veekogusid ja teab

	lille, puud, seent. Laps osutab või nimetab küsimise korral pildi pealt (maasikas, mustikas, vaarikas jt) Laps osutab või nimetab küsimise korral pildilt puuvilju (ploom, pirn, õun jt). Laps osutab või nimetab pildi abi köögivilju (kurk, sibul, tomat, kartul jt) Laps eristab välimuse järgi lindu loomast. Laps osutab ja nimetab mõningaid loomi, linde, putukaid (uss, tuvi, konn, lepatriinu, mesilane, sipelgas jne).	Laps nimetab/näitab pildilt mõningaid kodupaiga marju (mustikas, maasikas, vaarikas, punasõstar, mustsõstar, tikker jt). Laps nimetab ja eristab pildilt erinevaid puuvilju (ploomi, pirni, õun jt). Laps nimetab ja eristab pildilt köögivilju (sibul, kurk, tomat, kaalikas, kõrvits, kartul jt). Laps teab, et mestas kasvavad erinevad seemned. Laps teab ja nimetab mõnda ravimtaime (teeleht, piparmünt pärnaõis jt) Laps eristab välimuse järgi lindu loomast. Laps tunneb ja nimetab mõningaid	nimetab mõningaid okas- ja lehtpuid (kuusk, mänd, kask, vaher, tamm kastab, pihlakas, palju, haab jt). Laps teab tervilju (rukis, oder, kaer, nisu). Laps nimetab ja eristab kodupaiga aias ja metsas kasvavaid marju. Laps teab kus ja millise puu otsas kasvavad ploomid, õunad, prinid, kirsid. Laps teab ja nimetab erinevaid köögivilju, teab kus köögiviljad kasvavad. Laps teab, et mõned seemned on söögiseened ja mõned on mürgised. Laps teab mõningaid ravimtaimi (piparmünt, pärnaõis,	jne). Laps oskab nimetada veekogusid ja teab mille poolest nad erinevad. Laps eristab ja nimetab erinevaid okas- ja lehtpuid (kuusk, mänd, kask, vaher, tamm, kastan, pihlakas jt). Laps teab ja nimetab puude osi (juured, tüvi, võra, oksad, lehed, viljad jms). Laps teab ja oskab nimetada tervilju (rukis, oder, kaer, nisu), teab mida neist saab valmistada. Laps teab millistest kodupaiga marjadest saab keeta moosi ja teha mahla, teab nende kasvukohta (koduaias marjad ja metsamarjad). Laps oskab nimetada	mõningaid kalu (lest, räim, kilu, angerjas) Laps tunneb, teab, kirjeldab, iseloomustab ja eristab kodupaiga puid, taimi, lilli ja seeni. Laps kirjeldab erineva elupaiga- ja viisiga tuntumaid loomi/linde ja nende poegi. Laps teab loomade /lindude käitumise erinevusi eri aastaegadel (rändlinnud, talveuni, pesaehitus ja poegade toitmine). Laps oskab kirjeldada tuttavate putukate välimust ja nende elupaiku.

		loomi (konn, karu, hobune, lehm, uss, siil, siga, hunt, rebane, jt), putukaid (lepatriinu, sipelgas, mesilane jt). Laps tunneb ja nimetab mõningaid linde (tuvi, kajakas, toonekurg jt).	kummel, teeleht jt) Laps teab mõningaid lilli ja teab nende kasvukohti (sinilill, lumikelluke, märtsikelluke, ülane, tulp, võilill jt). Laps eristab ja nimetab erinevaid mets- ja koduloomi (sh lemmikloomi) (põder, hunt, rebane, nastik, rästik, sipelgas, siil, ilves, karu, siga, lehm, hobune, lammas, kana, kukk, koer, kass, hamster jt),. Laps teab mõningaid kodupaiga linde (leevike, tihane, toonekurg, tuvi, kajakas jne). Laps teab putukate elupaiku: mesilane ja mesilastaru, sipelgas ja sipelgapesa jm	erinevaid aias kasvavaid puid, nende vilju, teab mis nendest saab valmistada. Laps nimetab erinevaid köögivilju, teab millised köögiviljad kasvavad maa sees, millised maa pinnal, teab millist taime osa kasutame toiduks. Laps oskab nimetada ja kirjeldada pildi abil mõnda tuntumat seent (kärbseseen, puravik, kukeseen, riisikad jt). Laps teab mõningaid ravimtaimi (piparmünt, kummel, pärnaõis, nurmenukk, teeleht jt), teab milleks neid saab kasutada. Laps tunneb mõningaid lilli ja	

				teab nende kasvukohti (sinilill, lumikelluke märtsikelluke, ülane, kullerkupp, tulp, nartsiss, võilill jt) Laps oskab nimetada ning iseloomustada erinevaid metsloomi ja nende kehaosaid (põder, rebane, siil, karu, kits, hunt, siga, jänes, rästik, nastik, sipelgas jne, koduloomi ja -line (lehm, hobune, lammas, kana, part, kukk, kits jt), teab koduloomade saadusi ja oskab nimetada nende poegi õige nimetusega (näiteks põrsas, tibu, vasikas, varss, tall jne). Laps teab erinevaid putukaid, nende välimust ja elupaika. Laps eristab ja	

				nimetab lemmikloomi (hamster, koer, kass jms) teistest loomadest. Laps teab ja nimetab tundumaid kodupaiga linde ja kirjeldab nende kehaosaid (rasvatihane, leevike, varblane, toonekurg, part, tuvi, kajakas, rähn, harakas jne).	
Põhja- ja lõunamaa loomad.		Laps teab pildi pealt küsimise korral nimetada/näidata mõnda põhja- või lõunamaa looma/lindu või kordab õpetajale järele lõuna-, põhjamaa loomade/lindude nimetusi (jääkaru, hüljes, põhjapõder, polaarrebane, elevant, lõvi, kaelkirjak, sebra, kaamel, kanguru, ahv, kipkonn, kotkas,	Laps oskab pildilt nimetada/näidata mõningaid põhja- ja lõunamaa loomi/linde (jääkaru, hüljes, põhjapõder, polaarrebane, lumekakk, elevant, lõvi, kaelkirjak, sebra, kaamel, krokodill, kanguru, ahv, kipkonn, kotkas, papagoi, jaanalind, merihobu, delfiin, kaheksajalg jt).	Laps oskab pildi pealt nimetada/näidata mõningaid põhja-, lõunamaa loomi/linde (jääkaru, pingviini, hüljest, põhjapõtra, polaarrebast, lumekakku, elevanti, lõvi, kaelkirjakut, sebra, kaamelit, kanguru, ahvi; krokodilli, kilpkonna, kotkast, papagoid,	

	papagoi, delfiin jt).			flamingot, pelikani, jaanalindu, pingviini, mereelanikest: haid, merihobu, angerjat, krabi, koralli, delfiini, kaheksajalga jt) Laps teab lõunamaa ja põhjamaa loomade/lindude elupaika ja- viisi, oskab pildi abil kirjeldada nende välimust.
Valguse, temperatuuri, vee, mulla ja õhu tähtsus taimedele, loomadele ja inimestele	Laps teab, et inimesed kasutavad vett joomiseks, pesemiseks; lilli ja taimi kastetakse veega.	Laps teab, et taimed, loomad ja inimesed vajavad kasvamiseks ja arenemiseks vett, valgust, toitaineid ja õhku.	Laps teab erineva temperatuuri mõjust taimedele, loomadele ja inimestele.	Laps selgitab miks on valgus, temperatuur, vesi, toitained ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad.
Õö ja päev: nende vaheldumine ja sellega seotud muutused looduses	Laps oskab küsimise korral iseloomustada ööd (on pime) ja päeva (on valge)	Laps eristab ja nimetab päeva ja ööd, hommikut ja õhtut.	Laps iseloomustab päeva ja öö vaheldumist ja seostab inimeste ning loomade tegevusega.	Laps kirjeldab oma sõnadega loodust ja inimeste tegevusi erinevates tsüklites: ööpäev, nädal, aastaring.
Aastaajad: nende vaheldumine ja	Laps nimetab pildi peal talve ja suve	Laps oskab nimetada ja kirjeldada talve ja	Laps oskab nimetada kõiki aastaaegu ja	Laps oskab nimetada kõiki inimeste

sellega seotud muutused looduses ning inimeste tegevuses.	iseloomulikke nähtusi.	suve iseloomulikke nähtusi (talvel sajab lund, on külm; suvel saab ujuda, on soe).	neid iseloomustada.	aastaaegu. Laps seostab muutusi looduses aastaaegade vaheldumisega ning oskab neid kirjeldada.	iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (seemnete külvamine, taimede istutamine, põldude kündmine, mererannas päevitamine, veekogudes ujumine, jalgrattaga sõitmine, lehtede riisumine, suusatamine jne).
Ilmastik: erinevad ilmastikunähtused	Laps oskab nimetada erinevaid ilmastikunähtusi (sajab lund, vihma, päike paistab).	Laps nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid.		Laps teab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaaegadest, öö ja päeva vaheldumist.	Laps selgitab, kuidas ilmastikunähtused sõltuvad aastaaegade vaheldumisest.
Inimese mõju loodusele: loodushoid, säästev areng	Laps mõistab, et lilli nopitakse vaasi panekuks. Laps teab, et prügi visatakse selleks ettenähtud kohta.	Laps teab, et inimene saab talvel loomi ja linde aidata. Laps teab milleks on tarvis joogivett ja elektrit kokku hoida.	Laps mõistab, et elektrit tuleb kokku hoida (kustutab toast lahkudes tule). Laps mõistab, miks on vaja istutada puid ja muid taimi. Laps oskab hoida enda ümber puhtust looduses, kodu ümbruses jm.	Laps kirjeldab millised on inimtegevuse positiivsed ja negatiivsed mõjud tema koduümbruse loodusele. Laps teab, kuidas viga saanud või inimese poolt hüljatud looma	Laps suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt. Laps mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale.

				aidata. Teab, kuidas loomi talvel aidata ja oskab seda teha. Laps teab prügi sorteerimise vajalikkust ning oskab sorteerida lihtsamat prügi (pudelid, paber, olmeprügi).	
Valgusfoor ja tänava ületamine	Laps teab mõisteid sõidutee ja kõnnitee.	Laps teab valgusfoori ja tulede tähendust (punane, kollane, roheline).	Laps teab kuidas sõiduteed ületada. Laps teab valgusfoori vajalikkusest, tulede süttimise järjekorda ning nende tähendust. Laps teab <i>sebra</i> tähendust. Laps eristab paremat ja vasakut kätt. Laps teab kuidas lasteaia rühmaga koos ohutult tänaval liigelda (kõnnitee, teepeenar, kahekaupa, helkurvestid, -kraed, reguleerijaketas „stopp lapsed“,	Laps selgitab ohutu sõidutee ületamise reegleid (peatu, kuula, vaata, alarmsõdukitele tee andmine, liiklusmärgid tee ületamisel). Laps teab mõisted ristmik ja teab kuidas ohutult ristmiku ületada. Laps selgitab kuidas liigelda ohutult pimedas, vihmas, udus, lumesajus. Laps oskab ületada sõiduteed jalgrattaga	Laps oskab kirjeldada oma teekonda kodust lasteaeda. Laps teab kuidas ületada sõiduteed, ristmikku. Laps teab liiklemise erinevusi linnas ja maal. Laps teab millal tuleb kasutada ja oskab kasutada hädaabinumbrit 112.

			saatjad, sõidutee ületamine jms).	(jalgratas käekõrval). Laps selgitab mida on vaja selleks, et jalgrattaga sõitmine oleks ohutu ja turvaline. Laps oskab kasutada hädaabinumbrit 112.
Liiklusmärgid		Laps teab liiklusmärkide tähtsust (aitavad ohutult liigelda).	Laps teab mõningaid liiklusmärke ja nende tähendusi (ülekäigurada, jalgtee, jalgratta- ja jalgtee, jalgrattatee, stopp, jalgrattaga sõidu keeld, käigu keeld jt).	Laps teab, et liiklusmärkide tähendused on sarnased ka nende kuju ja värvuse järgi: teeninduskohamärgid (politsei, trammipeatus, bussipeatus, jt), osutusmärgid (õueala, ülekäigurada), kohustusmärgid (jalgrattatee, jalgratta- ja jalgtee, jalgtee), keelumärgid (käigu keeld, jalgrattaga sõidu keeld), eesõigusmärgid

				(peatu ja anna teed, anna teed), hoiatusmärgid (lapsed teel, teetööd).	
Sõidukid	Laps tunneb pildilt, osutab või nimetab liiklusvahendeid (jalgratas, tõukeratas, auto, rong, buss, laev, lennuk jm).	Laps teab ja oskab küsimise korral nimetada liiklusvahendeid ja eriotstarbelisi sõidukeid (tuletõrje-, pääste-, politsei-, kiirabi-, avariitalitluse või piirivalvesõidukid) . Laps teab, et jalgrattaga sõitmisel peab kiiver peas olema.	Laps teab liiklusvahendite erinevusi ning eriotstarbeliste sõidukite (tuletõrje-, pääste-, politsei, kiirabi-, avariitalitluse- või piirivalvesõidukid) ülesandeid ja tähtsust.	Laps oskab kirjeldada erinevaid sõidukeid ja teab nende otstarvet. Laps oskab ühissõidukis käituda. Laps teab rulluiskude ja rulaga sõitmise nõudeid (kiiver, põlve- ja küünarnukikaitsmed, ohutud paigad).	Laps oskab nimetada, kirjeldada ja liigitada erineva töö tegemiseks vajalikke sõidukeid. Laps teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga turvaliselt sõita. Laps teab, kuidas käituda ühissõidukist väljudes.
Helkur, turvatool ja -vöö	Laps nimetab või osutab pildil helkurile, turvatoolile ja turvavööle.	Laps teab helkuri, turvatooli- ja turvavöö kasutamise vajalikkust.		Laps oskab kirjeldada liiklemise ohtusid erinevates ilmastikuoludes. Laps oskab selgitada kus ja kuidas kanda helkurit.	Laps teab kuhu kinnitada helkurribad.
Kosmos			Laps teab mõisteid täht (Päike), planeet (Maa), Maa kaaslane (Kuu), kosmos.		Laps teab, et elame planeedil Maa. Planeet Maa tiirleb ümber Päikese ja

V				pöörleb ümber oma telje, millega on seotud aastaegade, öö ja päeva vaheldumine.

Keel ja kõne

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid on:

- laps tuleb toime igapäevases suhtluses;
- laps kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust;
- laps tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

Valdkonna *keel ja kõne* sisu on:

- keelekasutust: hääldamine, sõnavara, grammatika
- suhtlemine, jutustamine ja kuulamine
- lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus

Õppe- ja kasvatustegevust kavandades ning korraldades lähtutakse põhimõtetest:

- Lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama teadmiste omandamisel, suhtlemisel, oma tegevuse kavandamisel;
- Lapse kõne arengut toetatakse kõigis tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalses suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;

- Suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi ning lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;
- Õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi seostatult mängude ja igapäevategevustega (nt nimekirjade koostamine, joonistusele pealkirja kirjutamine, kaardi või kirja kirjutamine täiskasvanu abiga).

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti:

Sisuplokid	Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4- 5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5- 6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6- 7 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Suhtlemine	Laps kasutab suheldes mitte- verbaalseid vahendeid (osutamist) koos sõnadega. Laps osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab oma soove ja vajadusi, vastab vajaduse korral rohkem kui ühe lausungiga. Kasutab erinevat intonatsiooni ja hääletugevust sõltuvalt suhtluseesmärgist (teatamine, küsimine, palve jm).	Laps algatab ise aktiivselt suhtlust. Laps suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega koostegevuses. Laps küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta. Laps kommenteerib enda ja kaaslaste tegevust (räägib, mida tehti) 2-3 lausungiga. Laps räägib 2-3 lausungiga mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest.	Laps suudab oma mõtteid suulisel kõnes edasi anda. Laps jutustab pildi, kuulnud teksti või oma kogemuste alusel, vahendab ka oma tundeid. Laps kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääletugevust. Laps algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka	Laps räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta (nt kus ja kellega ta elab. Kas tal lapsi on?). Laps kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja, narrimist. Püsib teemas, vajaduse korral läheb laasa teiste algatatud teema- muutustega. Laps annab edasi kuulnud teksti (nt muinasjutu sündmuste järgnevust, põhjusi ning tegelaste käitumist täiskasvanu suunavate	Laps tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel; arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga. Laps saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida. Laps suudab oma mõtteid suulisel kõnes edasi anda; Laps jutustab pildi, kuulnud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid; Laps kasutab oma kõnes

	Laps kommenteerib enda ja/ või kaaslase tegevust 1-2 lausungiga. Laps mõistab teksti, mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega. Laps loeb peast või kordab järele 1-2 realist luuletust.	Laps jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi.	väljapool tegevussituatsiooni, nt vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal. Esitab tunnetuslikus sisuga küsimusi (nt Miks ta nii tegi? Kuidas teha?)	küsimuste/juhendite abil.	aktiivselt liitlauseid. Laps valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada.
Grammatika	Laps mõistab ning kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3-5 sõnalisi lihtlauseid. Laps kasutab kõnes õigesti enamikku käändevorme. Laps kasutab kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi (nt Joonista! Istu!). Laps kasutab kõnes õigesti tegusõna kindla kõneviisi olevikuvorme (nt sõidab, laulavad).	Laps kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid sh koondlauseid. Laps kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid (sidesõna ja, aga). Laps kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (nt sõitis, laulsid).	Laps kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid. Laps kasutab kõnes nud- ja –tud kesksõnu (nt söönud, söödud). Laps kasutab kõnes omadussõna võrdlusastmeid (suur- suurem- kõige suurem). Laps kasutab tingivat kõneviisi (mängiksin, tahaksin). Laps ühildab sõnu arvus (lapsed söövad) ja käändes (ilusale	Laps kasutab kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme (saab lauljaks; jookseb kivini). Laps märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes (nt lugeb pro loeb; mõmmi maga pro mõmmi magab; lillene pro lilleline; seen kasvab all kuuse pro seen kasvab kuuse all) ning osutab neile. Laps kasutab kõnes enamasti õigesti umbisikulikt tegumoodi (loetakse, ehitati).	Laps kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördvorme ainsuses ja mitmuses, sh harva esinevaid (nt olev kääne; arstina). Kasutab kõnes käändevorme harva esinevates funktsioonides (nt kohakäänded ajasuhte väljendamiseks: hommikust õhtuni). Kasutab õigesti osastava ja sisseütleva käände erinevaid lõpuvariante (nt paljulinde, konni, maju, autosid). Kasutab kõnes enamasti laadivahetuslikke sõnu (pugema- poeb, siga-

			nukule, punase palliga). Laps kasutab kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme mitmuses (ilusatel lilledel).		sead). Kasutab õigesti põimlauseid, mis väljendavad põhjust (...), tingimust (kui..., siis), eesmärki (...), et...).
Sõnavara	Laps kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte, nähtusi. Laps kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega ta on kokku puutunud. Laps kasutab ase- ja määrsõnu (nt siia, seal nii). Laps kasutab kõnes värvust, suurust jt hästi tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu. Laps kasutab kõnes mõningaid üldnimetusi (nt lapsed, riided). Laps kasutab tagasõnu	Laps mõistab ja kasutab kõnes nii (üld- kui ka liiginimetusi (nt kuusk, kask- puud; tuvi, kajakas- linnud). Laps kasutab kõnes objektide osade/ detailide nimetusi (käpad, saba, rool) Laps kasutab kõnes mõningaid liitsõnu (tuttmüts, kelgumägi), tuletisi (täpiline, laulja).	Loeb peast kuni 4realist liisusalmi/luuletust. Mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemustega. Kasutab kõnes lihtsamaid liitlauseid, omadussõna võrdlusastmeid, nud-, tud- kesksõnu, tingivat kõneviisi. Ühilsab sõnu arvus (karu <u>d</u> , söö <u>vad</u>) ja käändes (ilusale lill <u>e</u> ; punase pall <u>iga</u>). Kasutab kõnes	Laps kasutab kõnes mõningaid samatähenduslikke sõnu (nt jookseb, lippab, sibab). Laps mõistab sama tüveliste sõnade tähenduste erinevusi (joonistaja, joonistus, jooneline). Laps kasutab õigesti sihilisi ja sihituid tegusõnu (nt veereb- veeretab, sõidab, sõidutab). Laps nimetab ühe õpitud kategooria piires vähemalt 2 sõna (nt lilled, tulp, roos).	Laps selgitab kuulnud kujundlike väljendite (tuul, ulub, kevad koputab aknale) tähendust oma sõnadega ja/või toob enda kogemustega seotud näiteid. Laps kasutab kõnes mõningaid abstraktse (s.o. mittekogetava vastega) tähendustega sõnu (nt tundeid, vaimset tegevust tähistavaid sõnu (mõtlen, arvan, julge, lahke). Laps kasutab kõnes inimesi ja inimese tegevust iseloomustavaid sõnu. Laps liidab ja tuletab analoogia alusel tuttavas kontekstis keelenormi

	(all, peal, sees, ees, taga) ruumisuhete tähistamiseks.		õigesti nimisõna käändevorme mitmuses. Kasutab kõnes mõningaid vastassõnu (nt lühike- pikk, must-puhas). Kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (nt arg, kaval, igav). Laps moodustab vajaduse korral sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (nt tikkudest majatikumaja, nuga õuna koorimiseks-õunanuga).		järgides sõnu. Laps kasutab õigesti aja- ja ruumisuhteid väljendavaid sõnu (nt vahel, kohal, otsas, varem, hiljem, enne, pärast). Laps mõistab abstraktseid üldnimetusi õpitud valdkondades (nt sõidukid, elusolendid, tähtpäevad, kehaosad). Laps teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.
Hääldamine	Laps kasutab oma kõnes tuttavaid 1-2	Laps kasutab oma kõnes tuttavaid 2-3 silbilisi	Laps hääldab õigesti kõiki	Laps kordab järele ja hääldab ise õigesti kõiki	Laps kordab järele ja hääldab ise õigesti kõiki

	silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris. Laps hääldab õigesti enamikku häälikuid (erandid võivad olla r, s, k, õ, ü).	sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris. Laps hääldab sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (nt -nt, -lt, -mp jne).	emakeele häälikuid. Laps hääldab õigesti 3-4 silbilisi tuttava tähendusega sõnu. Laps hääldab õigesti kõiki häälikuühendeid 1-2 silbilistes tuttava tähendusega sõnades. Laps hääldab õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu (nt taburet, banaan, diivan).	emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu.	emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu. Laps kordab õigesti järele tähenduselt võõraid sõnu. Laps hääldab õigesti võõrhäälikuid (f, š) tuttavates sõnades (nt fanta, šokolaad).
Kirjalik kõne	Laps vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid: keerab lehte, osutab pildile ning kommenteerib pilte. Laps kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid ettelõetud tekste. Laps loeb lõpuni tuttava luuletuse või	Laps tunneb täiskasvanu häälimise või rõhutatud hääldamise teel ära häälikute reas. Laps tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti. Laps matkib lugemist ja kirjutamist, kritseldades kriidi või pliiatsiga.	Laps tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnades (v.a häälikuühendites). Tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti.	Laps häälib täiskasvanu abiga (järele korrates, abivahendeid kasutades) 1-2 silbilisi sõnu. Laps määrab hääliku asukoha (alguses, keskel, lõpus) häälikuühendita sõnas. Kordab täiskasvanu eeskujul eri vältes kahest sõnast	Laps tunneb tähti ja veerib kokku 1-2 silbilisi sõnu. Tunneb kirjapildis ära mõned sõnad. Laps kirjutab joonistähedega 1-2 silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega. Muudab täiskasvanu eeskujul sõna

	muinasjutu korduvad sõnad ja fraasid (nt „Kakuke“, „Tare-tareke jne). Laps eristab kuulmise järgi tuttavaid sõnu üksteisest (nt tass-kass, pall- sall, tuba-tuppa), osutades pildile või objektile.			koosnevaid ridu (nt koli-kolli(IIIv); koli- kooli (IIIv); koli- kooli (Iiv)). Laps loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonid (nt poe- tänavanimed, sildid).	vältestruktuuri (nt koll-kool; linna (IIIv)- lina; tibu- tippu). Tunneb ära luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri.

Matemaatika

Õppe- ja kasvatuseesmärgid on, et laps:

- Rühmitab esemeid ühe- kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- Järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuse põhjal;
- Tunnetab lihtsamaid ajamõisteid ning kirjeldab ja järjestab oma päevategevusi;
- Mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- Mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- Suudab kirjeldada ümbritsevat ruumi kujundimõistete abil;
- Näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Matemaatika sisu on:

- hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- suurused ja mõõtmine;
- geomeetrilised kujundid.

Õppe- ja kasvatustegevust kavandades ning korraldades lähtutakse järgmistest põhimõtetest:

- innustatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama ja kujundama ning selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemetes erinevusi ja sarnasusi ning oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ning kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, ergutades sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemus-, haistmis-, ning kompimisaistingut;
- suunatakse last ümbritsevat matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- toetatakse üldistusteni jõudmist ja mõistete kujundamist erinevates objektides sarnaste ja erinevate tunnuste ning omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti:

Üldteema	Kuni 3aastased	3-4aastased	4-5aastased	5-6aastased	6-7aastased
Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine	Laps rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse (värvus, suurus, kuju vms) järgi hulgaks. Laps leiab erinevate esemete hulgast palju, üks ja mitte ühtegi. Laps loendab asju kolme piires ning vastab küsimusele mitu on?	Laps otsustab, kas nimetatud ese kuulub (ei kuulu) moodustatud hulka. Laps saab paaride moodustamisega (üksühesesse vastavusse seadmise) teada, et esemeid on võrreldavates hulkades sama palju ühepalju ehk võrdselt. Laps loendab 5 piires ja tunneb arvude rida 5ni.	Laps rühmitab esemeid, olendeid kahe erineva tunnuse alusel (rühma lapsed on poisid ja tüdrukud). Laps võrdleb esemete hulki paardesse seades ning otsustab, mida on rohkem kui, vähem kui. Laps tutvub arvudega 10ni. Kasutab järgarve kuni viieni eseme/isiku positsiooni	Laps teeb 10 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1st-10ni järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada. Laps oskab nimetada antud arvule eelnevat/järgnevat arvu. Laps võrdleb hulki kasutades mõisteid rohkem, võrdselt, vähem.	Laps määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi; Laps võrdleb hulki, kasutades mõisteid rohkem, vähem, võrdselt; Laps teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid

			nimetamisel (mitmes?)	Laps määrab eseme hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi. Laps liidab ja lahutab 5 piires hulkade abil.	kirjutada; Laps liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke +, -, =; Laps koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi;
Suurused ja mõõtmine	Laps näeb ja leiab esemete erinevusi (suur- väike).	Laps võrdleb (järjestab) kahte eset suuruse (suurem- väiksem), pikkuse (pikem- lühem), laiuse (laiem- kitsam) järgi ning kasutab mõisteid.	Laps järjestab esemeid kõrguse järgi (kõrgem- madalam). Laps järjestab esemeid suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi.	Laps järjestab kuni 5 eset suurustunnustuse järgi. Laps leiab vaadeldavast objektist silma järgi suurema- väiksema- sama suure ning kontrollib objekte kõrvutades. Laps hindab kaugust silma järgi. Laps mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtvahendiga. Laps järjestab raskuse ja paksuse järgi.	Laps järjestab kuni viit eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm). Laps eristab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse;
Geomeetrilised kujundid	Laps leiab samasuguse kujundi peale-, kõrvuti- või sisseasetamise teel. Laps eristab kompimise-	Laps eristab kolmnurka ja nelinurka ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid rühmatoast, õuest ja tänavalt.	Laps teab ringi, ruutu, ristkülikut ja kolmnurka ning leiab sarnaseid kujundeid ümbritsevast.	Laps leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu. Laps koostab mustreid, laob pilte	Laps leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu ning kera ja kuubi, kirjeldab neid

	veeretamisega ümmargusi ja kandilisi esemeid, sh ringi, ruutu, kolmnurka.			kujunditest. Laps rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse vm järgi.	kujundeid.
Orienteerumine ajas	Laps vestleb ööle ja päevale iseloomulikust ning matkib tegevusi mängus.	Laps leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid (piltidel, vestluses vm). Laps eristab hommikut ja õhtut (kirjeldab tegevusi).	Laps määrab aastaaja, nädalapäeva, päeva osad, mis juhtus eile, täna, tuleb homme, paigutab pildid sündmuste järjepidevuse järgi.	Laps nimetab nädalapäevi, aastaagu, päeva osasid. Laps eristab mõisteid kiiresti- aeglaselt, varsti, hiljem, kohe.	Laps rühmitab esemeid asendi ning nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi. Laps oskab öelda kellaega täistundides. Laps nimetab nädalapäevi, kuid, aastaagu, teab oma sünnikuud ja -päeva;
Orienteerumine ruumis	Laps orienteerub oma kehal ja näitab, mis asub ülal- all, kõrval, ees- taga.	Laps määrab teiste laste ja esemete asukoha enda suhtes: ülal- all, ees- taga (minu ees, minu taga jne).	Laps määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes (seisan Alo taga; olen tahvli ees, nuga on taldriku kõrval).	Laps kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis.	Laps kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil;

Kunst

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid on, et laps:

- tunnetab rõõmu loovast eneseväljendusest;
- kujutab isikupäraselt ümbritsevaid objekte ja sündmusi ning oma kujutlusmaailma;
- vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ning tarbeesemeid;

- kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja võtteid;
- kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Valdkonna *kunst* sisu on:

- kujutamine ja väljendamine: mõtete ning tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- kujundamine: objektile vormi, kuju ja esteetilise lisaväärtuse andmine;
- tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest ja kunstist.

Õppe ja- kasvatustegevust kavandades ning korraldades lähtume põhimõtetest:

- lapsele antakse võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning väljendada oma maailmanägemist;
- last suunatakse jälgima kaaslasti päeva jooksul vabas või konkreetses tegevuses, vaatlema ümbritsevat looduses ja tehiskeskkonnas, väljasõidul ettevõtetesse või farmidesse ning kasutama saadud tähelepanekuid voolides, joonistades, maalides ja meisterdades;
- teemasse sisseelamiseks kasutatakse mängu muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ning loovalt kombineerida;
- last julgustatakse kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks tema isikupärane väljendusviis;
- korraldatakse kunstitegevusi ka õues ning kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule kui ka liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;
- Innustatakse last tehtut analüüsima ja arutama, miks kujutas ta esemeid, nähtusi just sellisel viisil, mis materjale ja tehnikaid ta kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödese tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti:

Sisuplokid	Kuni 3aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Kujutamine ja väljendamine	Laps tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest. Laps leiab ümbritseva juhendamise toel sinise, kollase, punase ja roheline värvi. Laps kujutab inimest peajalgseena.	Laps leiab kritselduste hulgast nime(tuse) andmist või loo jutustamist väärivad kujundeid.	Laps kujutab natuurist inspireeritud asju, objekte jne isikupäraste sümbolitega, mis olemuselt täiendavad ja muutuvad keerukamaks. Laps kasutab emotsioonide, nähtuste, esemete jne kujutamiseks värvitoone oma seostest ja tunnetest lähtuvalt. Laps valib mõtte teostamiseks sobivaimana tunduvad vahendid. Laps võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone ning	Laps jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogetud sündmustest kui ka oma fantaasiatest. Laps püsib valitud teemas seda isikupäraselt tõlgendades. Keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö. Laps kujutab inimese voolimisel ja joonistamisel kõiki kehaosasi.	Laps leiab ümbritseva vaatlemisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil; Laps väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeolusid ja fantaasiaid; Laps kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid; Laps kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu; Laps keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö; Laps keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö; Laps loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest;

			tunneb sinist, kollast, punast, rohelist, valget, musta, pruuni ja roosat. Inimese joonistamisel ja voolimisel kujutab laps tähtsamaid kehaosi (sh pea, keha, käed ja jalad).		Laps koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks; Laps kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu.
Kujundamine	Laps kaunistab (täppidega, joontega) ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid (nt lillepotti, paberit, taskurätti, papptaldrikut, palli, sokki, plastiliinist plaati, kivi jne).	Laps koostab elementidest lihtsa kordumisskeemiga mustririba eseme äärisel kaunistamiseks (tass, taskurätt jne).	Laps koostab elementidest lihtsa kordumisskeemiga mustririba eseme äärisel kaunistamiseks (tass, taskurätt jne). Laps kujundab õpetajatega koos tähtpäevakaardi sündmuse meeleoluga sobivate motiividega. Laps koostab konstruktsioone 8-10 detailist.	Laps märkab mustri rütmi ja suudab seda jätkata. Laps aitab kujundada tähtpäevaga seotud peolauda ja ruumi. Laps koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks.	Laps kujundab kaunistusmotiivi või mustri, arvestades kaunistatavat eset. Laps selgitab omavalmistatud (voolitud, volditud, meisterdatud) esemete otstarvet ja nimetab koha, kuhu see sobib.
Voolimine	Laps teeb sõrme või pulgaga pehmesse voolimismaterjali jäljendeid.	Laps muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja	Laps õõnestab ümarvorme süvendit põidlagaga vajutades. Laps loob soovitud	Laps valmistab koos õpetajaga uusi voolimissegusid.	Laps kasutab iseseisvalt voolimismaterjale, arvestades nende eripära.

	Õpetajat jäljendades muljub ja näpistab, rullib ja veeretab voolimismaterjale.	venitades. Laps ühendab voolitud detaile omavahel.	esemeid nii ümar- kui ka piklikke vorme töödeldes. Voolib 2-3osalise kujundi, ühendab voolitud detailid omavahel.		
Joonistamine	Laps tekitab iseseisvalt jämedate joonistusmaterjalidega (rasvakriitide, pehmete pliiatsitega jne) erinevaid jälgi (täppe ning vertikaalseid, horisontaalseid, ümmargusi, sirgeid, lainelisi, katkendlikke ja spiraalseid jooni), püsides paberi piires. Laps püüab õigesti hoida pliiatsit täiskasvanu juhendamisel.	Laps joonistab ning värvib pindu värvi- ja viltpliiatsitega, kriitide ja söega, muutes joonte tihedust.	Laps joonistab sümbolitega jooni ja kujundeid ühendades, mis täiendavad ja muutuvad keerukamaks. Laps joonistab ning värvib pindu värvi- ja viltpliiatsitega, kriitide ja söega, muutes joonte tihedust.	Laps kasutab joonistusvahendeid liigse surveta. Laps sobitab pindu kattes heledaid ja tumedaid, peeni ja jämedaid jooni.	Laps kasutab soovi korral koos erinevaid joonistusvahendeid nende olemuselt lähtuvalt. Laps värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid, varieerides käe liikumise suunda.
Maalimine	Laps tõmbab pintsliga erineva	Laps võtab pintslile vajaduse	Laps teeb objektidele väiksemaid detaile	Laps segab värve uute toonide	Laps väldib värvide määrdumist.

	suunaga jooni, teeb täppe ning katab pindu. Laps trükib näpuvärvidega sõrmede ja kogu käega. Laps vajutab jäljendeid, kattes templi iseseisvalt värviga. Laps püüab õigesti hoida pintslit täiskasvanu juhendamisel.	korral lisaks värvi ja katab pindu.	pintslivajutuste ja -tõmmetega. Laps ei kata maalides juba küllaldaselt kaetud pinda korduvalt.	saamiseks. Laps kasutab töös eri jämedusega pintsleid.	Laps kasutab töös pintsli erinevalt (pintslit otsa ja külge).
Meisterdamine	Laps kortsutab iseseisvalt pehmet paberit ning rebib paberit tükke. Laps katab aluspinna liimiga, puistab sellele erinevaid objekte ja liimib kujuneid	Laps lükib peale, traadile vms olemusest.	Laps rebib ja lõikab paberist ribasid ja kujundeid ning kleebib need sõltuvalt töö olemusest. Laps valib meelepärased meisterdamisvahendid (looduslikku ja tehismaterjali, paberit jms) ning neid omavahel ühendades või materjale	Laps kujundab või täiendab oma tööd, kleepides sellele erinevatest materjalidest detaile jne.	Laps valib eri materjalide liitmiseks ühendusviiside seast oma mõtte teostamiseks sobivamad või leiab oma võtted. Laps valmistab lihtsa mänguasja täiskasvanu tegevust matkides.

			kombineerides loob oma töö.		
Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist	Laps vaatab pilte, näidistoid ja raamatuillustratsioone ning vastab küsimustele.	Laps näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest.	Laps vaatab oma algatusel raamatuillustratsioone ja kunstitoid ning esitab nende kohta küsimusi ja avaldab arvamust.	Laps jutustab küsimuste toel, mida ta on oma töödes kujutanud, ning mis materjale ta on oma töös kasutanud. Laps suhtub heasoovlikult kaaslaste töödesse.	Laps määrab teoseid või ümbruses leiduvaid objekte vaadeldes ning kirjeldades detaile ja värve ning tajub meeolu. Laps fantaseerib ja jutustab teose juurde ka loo: mis juhtus enne, mis juhtus pärast. Laps kasutab raamatuillustratsioone, fotosid ja kunstiteoseid (sh skulptuure) oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi.

Muusika

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid on, et laps:

- tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- suudab keskenduda kuulatavatele muusikapalale;
- suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Valdkonna *muusika* sisu on:

- laulmine;
- muusika kuulamine;
- muusikalis- rütmiline liikumine;
- pillimäng.

Õppe- ja kasvatustegevust kavandades ning korraldades lähtume põhimõtetest:

- esikohal on aktiivne ja emotsionaalne muusikaline tegevus;
- kujundada ja arendada lapse muusikalis- loominguviisi võimeid, kultuurilis- sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- arvestada lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
- kasutada muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades, nagu „Keel ja kõne“, „Kunst“ jne; muusika on igapäevaelu osa nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
- seostada üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis- rütmiline liikumine, mängud, tantsud;
- muusikapalade (laulude, muusika kuulamise palade, tantsude ja mängude, pillilugude) valikul arvestatakse laste huve ning ea- ja jõukohasust.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti:

Muusika- tegevuse liigid	Kuni 3aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Laulmine	Laps kuulab ja jälgib õpetaja laulu. Laulab jägi muusikalisi fraase	Laps huvitub laululistest tegevustest; püüab õpetajaga kaasa	Laps laulab rühmaga samas tempos. Laps laulab peast lihtsamaid õpitud rahva-	Laps laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega. Laps laulab	Laps laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega, lähtudes laulu ja teksti

		laulda (lauldes kaasa nt üksikuid silpe, sõnu, laululõike). Laps osaleb laulude esitamises plaksutades või kaasa lauldes.	ja lastelaule.	eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ansambelis kui ka üksi.	karakterist. Laps laulab ilmekalt voolava ja pehme häälega eakohaseid rahva- ja lastelaule. Laps esitab laule nii rühmas/ ansambelis kui ka üksi.
Muusikalis-rütmiline liikumine	Laps sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile (nt paigaltammumin, koosjalu hüplemine, lehvitamine, viibutamine sõrmega, näpuga viibutamine, kükitamine).	Laps liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule, arvestades pulssi ja meetrumit (nt kõnd ja jooks, päkkadel kõnd, ühe ja vaheldumisi kahe jalaga koputamine, keerutamine paarilisega).	Laps väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu (nt loova liikumisega). Laps tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (nt põlvetõstekõnd ja – jooks, liikumine hanereas ja ringis). Laps osaleb laulumängudes.	Laps muudab liikumist muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumise põhjal (tempo, dünaamika, register), arvestades pulssi ja meetrumit (nt liigub hanereas ja ringis nii üksi kui ka paaris). Laps esitab õpetaja seatud tantse, kasutades õpitud tantsuelemente.	Laps väljendab ennast loovalt liikumise kaudu, toetudes õpitud muusikalistele väljendusvahenditele (tempo, dünaamika, register, muusika meeleolu), nt kasutab külj- ja eesgaloppi ning hüpaksammu. Laps sooritab tantsuliigutusi sünkroonselt, väljendusrikkalt ja õige kehahoiakuga.
Muusika kuulamine	Laps tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast.	Laps reageerib emotsionaalselt muusika iseloomule (nt	Laps kuulab laulu ja muusikapala. Laps väljendab emotsionaalselt	Laps kuulab laulu ja muusikapala huviga. Laps väljendab kuulatud muusikas	Laps tunneb ära lihtsamaid žanre (marss, laul, tants). Laps väljendab loovalt

		plaksutab, kõigutab keha jms).	kuulatud muusikas tajutud kontrastseid meeleolusid liigutuste ja liikumisega. Laps tunneb kuulmise järgi ära mõningad õpitud laule.	tajutud meeleolusid erinevate muusikaliste tegevuste (liikumise, laulmise, pillimängu) kaudu, näiteks järgib tempot ja rütmi kehalise liikumise või, tundes ära õpitud laulu (kuuldes nii meloodiat kui ka sõnu), hakkab kaasa laulma.	muusika kuulamisest saadud elamusi. Laps kasutab eakohast sõnavara kuulatud muusikat iseloomustades. Laps näitab tegevuses üles loomingulist initsiatiivi, toetudes oma kogemusele kuulnud palade suhtes (nt jutustab, mida kuulis muusikas). Laps eristab vokaal- ja instrumentaalmuusika lihtsamaid žanre (hällialaul, marss, tantsuviis, rahvalaul).
Pillimäng	Laps mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuulnud muusikale kehapillil (plaksutab, patsutab kaasa pulssi või rütmi)	Laps mängib muusikat kuulates, liikudes ja lauldes kaasa pulssi või rütmi kehapillil, kõlapulkadel, randmekuljustel, väikesel trummil, marakal jms.	Laps mängib rütmipille (nt kõlakarpi, trummi, kuljuseid jne) muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks. Laps eristab kuulates neid tämbri järgi.	Laps mängib ja tunneb kuulates tämbri ja kõla järgi ära õpitud pille. Laps mängib rütmisaateid lasteriimidele ja – lauludele. Laps ansamblimängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega,	Laps oskab mängida eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel kaasmänge õpitud lauludele, lasteriimidele ja instrumentaalpaladele. Laps mängib pilliansambelis.

				mängib nendega tamburiini, kõlatoru, völvtrummi ja kastanjette.	

Liikumine

Liikumisvaldkonna õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid on, et laps:

- tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Valdkonna *liikumine* sisu on:

- liikumisalased üldteadmised;
  - põhiliikumised;
  - liikumismängud;
  - erinevad spordialad;
  - tants ja rütmika.
- Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:
  - arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised
  - liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, paindumus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;

- rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit,
- suusatamine, uisutamine, ujumine jms;
- peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste
- harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;
- suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone
- kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;
- mitmekesistatakse põhiliikumiste, koordinatsiooni, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmootorika (täpsus,
- näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti:

Üldteema	Kuni 3aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3- 4aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5- 6aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6- 7aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Liikumisteadmised	Laps sooritab harjutusi aktiivselt ja entusiastlikult, liigub õpetaja juhendamisel ohutult. Laps valib õpetaja korraldusel teiste riiete hulgast välja võimlemisriided. Laps arvestab rühmakaaslastega	Laps sooritab harjutusi õpetaja korralduste ja sõnalise seletuse järgi, järgib meeldetuletamise korral ohutusnõudeid.	Laps nimetab kodukohas harrastavaid spordialasid ja peetavaid spordivõistlusi. Laps teab spordivahendite nimetusija kasutab erinevaid	Laps nimetab erinevaid spordialasid. Laps peab kinni kokkulepitud mängureeglitest. Laps talub kaotust võistlusemängudes. Laps teab ja kasutab õpitud	Laps nimetab erinevaid spordialasid ja mõne Eesti tuntuma sportlase. Laps keskendub sihipärasele kehalisele tegevusele. Laps kasutab ausa mängu põhimõtteid ning peab kinni kokkulepitud mängureeglitest.

	aktiivses tegevuses.		spordivahendeid (nt topispalli) ohutult, sobival viisil ja kohas. Laps õpitud tegevustes kasutab ohutuid liikumisviise.	mõisteid. Laps mõistab hügieeninõuete olulisust. Õnnetuse või ohu korral laps teab kuidas käituda, ja et täiskasvanu tuleb appi kutsuda.	Laps liikudes ja mängides peab kinni üldistest ohutusreeglitest (valides sobivad paigad ja vahendid).
Põhiliikumised	Laps ronib ning roomab üle ja läbi väikeste takistuste. Hüppab kahel jalal liikudes ettepoole. Laps säilitab kõndides ja joostes sihi. Laps hüpitab käes palli ning jälgib selle suunda. Laps sooritab põhiliikumisi. Laps säilitab liikudes tasakaalu nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal.	Laps sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes. Laps teeb koordinaatsiooni, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi.	Laps kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes. Laps sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi. Laps teeb harjutusi väikevahenditega.	Laps sooritab põhiliikumisi pingevabalt. Laps käsitseb väikevahendeid aktiivses tegevuses. Laps ronib varbseinal vahelduva sammuga ning täidab lisaülesandeid. Laps kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt.	Laps sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud ja rütmilised. Laps säilitab paigal olles ja liikudes tasakaalu. Laps kasutab harjutusi tehes mõlemat kätt korraga, täpsust nõudvas tegevuses domineerivat kätt.
Liikumismängud	Laps mängib koos juhendaja ning kaaslastega	Laps mängib 2-4 reegluga	Laps mängib kollektiivseid	Laps käsitseb mängu- ja	Laps võistleb kombineeritud

	kõnni- ja jooksumänge. Laps mängib matkiva sisuga 1-2 reegluga kõnni- ja jooksumänge. Laps mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu.	liikumismänge. Laps paigutab end rühmategevustes ühise eesmärgi nimel.	võistlusmänge. Laps osaleb jõukohastes teatevõistlustes (nt joonejooksud). Laps tunnustab nii enda kui ka vastasmeeskonna edu.	spordivahendeid loovmängudes. Laps mängid sportlike elementidega mängu (korvpall, jalgpall jne).	teatevõistlustes (nt takistusriba läbimine). Laps mängib sportlike elementidega mängu (korvi visked, jalgpall jne). Laps organiseerib ise liikumismänge.
Spordialad: võimlemine	Laps sooritab ettenäitamise ja juhendamise järgi asendeid ja liikumisi. Laps jookseb veereva (palli, rõnga) järel. Laps sooritab võimlemisharjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega. Laps teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ning kaaslastega. Laps teeb painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi.	Laps sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni. Laps hoiab oma kohta erinevates rivistutes: kolonnis, ringis, viirus.	Laps teeb vahenditega (palliga, hüpitsaga) harjutusi eakohaselt õigesti. Laps valitseb oma liigutusi koordineerimise ja tasakaalu nõudvaid harjutusi tehes. Laps sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi.	Laps valitseb harjutusi tehes oma liigutusi ja kehahoidu. Laps säilitab dünaamilistes harjutustes tasakaalu. Laps matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel.	Laps valitseb oma liigutusi nii ruumis, maastikul kui ka tänaval. Laps säilitab dünaamilistes harjutustes tasakaalu. Laps orienteerub mänguväljakul ning sooritab kujundliikumisi, olles kolonnis esimene. Laps sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid tegevusi. Laps matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel.
Spordialad: ujumine		Laps mängib veemänge, ei karda vett.	Laps mängib veemänge ega karda vett.	Laps hingab vette. Laps kasutab ujumisoskuse	Laps ujub abivahendiga. Laps järgib basseini kasutamise ohutus-

		Laps kasutab sihipäraselt abivahendeid (rõngast, kätiseid, nn nuudlit). Laps järgib basseini kasutamise hügieenireegleid ning õpetaja juhendamisel ka ohutusreegleid.	Laps järgib basseini kasutamise hügieenireegleid ning õpetaja juhendamisel ka ohutusreegleid.	harjutamiseks abivahendeid. Järgib basseini kasutamise ohutusreegleid.	reegleid.
Tants ja rütmika	Laps kasutab liikudes rütmipille juhendaja abil. Laps sooritab juhendaja abil liikumist muusika järgi. Laps kõnnib, jookseb ja hüpleb rütmiliselt muusika järgi. Laps sooritab õpetaja juhendamisel liigutusi muusika järgi erinevas tempos.	Laps sooritab imiteerivaid liigutusi muusika järgi. Laps plaksutab ja liigub vastavalt rütmile.	Laps jäljendab liikumisega erinevaid rütme ja tempot.	Laps kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga. Laps kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides.	Laps sooritab rütmiliikumisi ühel ajal kaaslasega. Laps liigub enda tekitatud rütmi järgi ning vahelduva tempoga kiirelt aeglasele. Laps väljendab liikumise kaudu emotsioone. Laps kasutab liikudes loovalt vahendeid (linte, rätikuid, rõngaid).
Vaba aeg ja loodusliikumine	Laps mängib vabamängus iseseisvalt. Laps matkab õpetajaga või vanematega looduses. Laps püsib jalutamisel kolonnis.	Laps algatab iseseisvalt mängu. Laps tegutseb iseseisvalt lasteaia õuealal.	Laps kasutab spordi- ja mänguväljakute vahendeid sihipäraselt. Laps sooritab rännakuid ja orienteerub koos		Laps tegutseb iseseisvalt koduümbruse mängu- ja spordiväljakul. Laps mängib lihtsamaid maastikumänge.

			õpetajatega.	

6. LAPSE ARENGU HINDAMINE

Lapse arengu analüüsimine ja hindamine on oluline lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga.

Tallinna Loitsu lasteaias on lapse arengu hindamine osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist. Pedagoogid viivad vaatlusi läbi kindla plaani alusel ning lapsi jälgitakse nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka pedagoogi suunatud tegevustes; analüüsitakse laste töid, loovmängu, viiakse lastega läbi vestlusi, küsitlusi, mängulisi testülesandeid jms.

Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused.

Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.

Lasteasutuse pedagoogiline nõukogu otsustab, milliseid meetodeid kasutada lapse arengu hindamisel. Rühmaõpetaja tutvustab lapsevanemale lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust.

Vähemalt üks kord õppeaastas viib pedagoog lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks lapsevanemaga läbi arenguestluse.

Lapse arengu hindamise ja arenguestluse tulemus dokumenteeritakse «Isikuandmete kaitse seaduses» sätestatud tingimustel.

Lapse arengu hindamise korraldus ja dokumenteerimine:

September:

- Lastevanemate koosolekud rühmades. Rühma õpetajad annavad lastevanematele ülevaate õppeaasta eesmärkidest, laste arengu hindamise korraldusest ning eeldatavatest tulemustest õppeaasta lõpus, mis kajastub koosoleku protokollis.
- Rühma õpetajad alustavad uute laste arengumappide koostamist ja olemasolul täiendamist kogu õppeaasta vältel. Arengumapi moodustavad lasteaia perioodi jooksul kogutud ja süstematiseeritud arengutabelid, logopeedi või jt spetsialistide arvamused, lapse individuaalne arengu jälgimise kaart (olemasolul), lapse kunsti- ja kirjatööd, intervjuud, vestlused lapsega, lapse vaatlused, õpetajate poolsed

tähelepanekud, lapsevanemaga arenguvestlusi kajastavad kokkuvõtted jms.

Oktoober- November:

- Laste arengutabelite täitmine rühmaõpetajate poolt, koostöös ujumis- ja muusikaõpetajaga, mis on väljatöötatud lapse vanuse eeldatavate oskuste kriteeriumite alusel.

Oktoober

- Laste logopeediline uuring alates 3 aastast. Kõne arengu taseme hindamine ja kõnepuute väljaselgitamine, kirjaliku kokkuvõtte edastamine rühma õpetajale ja lapsevanemale.

September- November, kogu õppeaasta vältel:

- Märatakse/teavitatakse õppealajuhatajat lastest, kes vajaksid teiste spetsialistide abi (eripedagoog, nõustaja, psühholoog jt). Rühmaõpetajad kirjutavad vajadusel lapse kohta iseloomustuse esitamiseks erispetsialistile. Iseloomustus kajastab lapse üld- ja peenmotoorikat, eneseteenindust, huvisid ja motivatsiooni, mängu ja sotsiaaluskusi, emotsionaalset seisundit ja käitumist, tunnetustegevust, kõne arengut, eeluskused emakeeles ja matemaatikas, silmaringi ja lasteasutuses rakendatud tugiteenuseid.
- Erivajadustega lapsele koostatakse vajadusel individuaalne arenduskava (IAK). IAK on ühele lapsele planeeritud õppekava, milles on ära toodud lapse arengutaseme kirjeldus, kavandatava perioodi üldeesmärk, arendatavad valdkonnad ja nende sisu. IAK rakendab lapse arengut toetav meeskond koordineerija juhtimisel. Hiljemalt õppeaasta lõpul kutsub koordineerija meeskonna veelkord kokku ning arutatakse koos lapsevanemaga, mida tehti ja kuidas jätkatakse.

Aprill - mai

- Laste arengutabelite täitmine rühmaõpetajate poolt, koostöös ujumis-ja muusikaõpetajaga, tulemuste võrdlemine.
- Arenguvestlused lastevanematega, mis annab tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest (lapse arengutabelist, mapist lähtuvalt) ning selgitatakse lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes.

Mai-juuni

- Koolivalmiduskaardi täitmine, milles kirjeldatakse laste arengu tulemusi üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades lähtuvalt koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast, tuues välja lapse tugevused ja arendamist vajavad küljed.

Koolivalmiduskaart koostatakse lastele, kes on saanud enne käimasoleva aasta 1. oktoobrit seitsmeaastaseks või kelle vanemad taotlevad koolikohustuslikust east noorema lapse kooli õppima asumist või kellel on nõustamiskomisjoni soovitusel koolikohustus ühe õppeaasta võrra edasi lükatud. Koolivalmiduskaardi allkirjastavad selle koostamisel osalenud isikud, sh õpetaja, tugispetsialist, vanem (eestkostja) ja lasteasutuse direktor või selleks volitatud isik. Seal märgitakse ka lapse lasteasutuses viibitud ajaperiood.

- Õpetajad koostavad õppeaasta tegevuskava aruande, kus kajastub kokkuvõtlikult rühma laste õppe- ja kasvatustegevuse tulemused ning järgmise õppeaasta eesmärgid.

Rühma õppeaasta tegevuskava aruanne esitatakse õppealajuhatajale ja selle tulemused tuuakse välja ka pedagoogilises nõukogus.

7. ERIVAJADUSTEGA LASTE TOETAMINE

Laps on arenguliste erivajadustega kui tema võimed, tervislik seisund või muud omadused (sh keha-, kõne, meele- või kognitiivne puue, emotsionaalsed ja käitumisraskused, üld- või **eriandekus**, keeleline või kultuuriline taust) erinevad sedavõrd, et tavapärane õpikeskkond ning õppe- ja kasvatusprotsess ei toeta tema võimete arengut piisavalt. Lapse varane erivajaduste või andekuse määratlemine ning vastava arendustegevuse alustamine annavad parema võimaluse lapse arengu ja õppimise toetamiseks.

Tallinna Loitsu Lasteaia skeem, mis võimaldab laste erivajadust võimalikult varakult märgata ja pakkuda toetust ja abi:

1. Märkamine

- rühma meeskond (õpetajad, õpetaja abi, aga ka ujumise ja muusika õpetaja) märkab lapse võimalikku erivajadust ja teavitab sellest õppealajuhatajat ja direktorit.
- rühma meeskond ja õppealajuhata jälgib lapse arengu vastavust tema vanusele, käitumist, tegutsemist (lapse vaatlus, tema tööde analüüs, arengutabeli analüüs jms).
- Lapsevanem märkab lapse võimalikku erivajadust ja teavitab sellest lasteaeda.
- Teised spetsialistid (logopeed, kes hindab lapse kõne arengut vähemalt 1 kord aastas, arst, sotsiaaltöötaja jt) märkavad lapse erivajadust ja teavitavad sellest lasteaeda.

2. Kaasamine

- koostööd tehakse lastevanematega (teabe vahetamine: milline on lapse areng, kuidas laps käitub/tegutseb lasteaias ja kodus, lapsevanema nõustamine)
- koostööd tehakse õppenõustamiskeskuse spetsialistidega, sotsiaaltöötajatega jt.
- Meeskonnatöö ja koostöö lasteaias (õpetajad, õpetaja abi, ujumise ja muusika õpetaja, juhtkond, vajadusel ka teised lasteaia personali liikmed).

3. Otsustamine

- Koostöös erinevate spetsialistide ja lapsevanematega määratletakse võimalus kuidas last ning tema pere kõige efektiivsemalt toetada (uuringute soovitamise, ettepanek nõustamiskomisjoni suunamiseks jm).
- Nõustamiskomisjoni otsuse alusel jätkub lapse õpetus erirühma tingimustes või tugiteenuste rakendamine lasteaia tavarühmas.

4. Planeerimine ja teostamine

- Erivajadustega lapse jaoks koostavad rühma pedagoogid koostöös spetsialistidega ning lapsevanemaga lapsele individuaalne arenduskava, mis sisaldab lapse arengutaseme kirjeldust, kavandatava perioodi üldeesmärki, arendatavaid valdkondi ja nende sisu.
- Õppe- ja kasvatustöö põhineb lasteaias vastavalt lapse arengut, eripära, individuaalsust arvestades, koostöös lapsevanema.

5. Analüüs

- Vähemalt üks kord õppeaastas tehakse kokkuvõtte individuaalse arenduskava rakendumisest, arengukeskkonna sobilikkusest ning lapse edasistest vajadustest.

Erivajadustega laste toetamise võimalused:

- Individuaalne arengukava
- Arenguvestlused lapsevanemaga
- Konsultatsioonid lastevanematele
- Toetava keskkonna loomine arenguvajaduste toetamiseks
- Iseloomustus, kui laps läheb täiendavatele uuringutele

8. EESTI KEELE KUI TEISE KEELE ÕPE

Rühmades, kus on lapsed kelle kodune keel ei ole eesti keel, tagatakse eesti keele õpe, täieliku keelekümbelse metoodikat rakendades.

Keelekümbelse rühma õppekava sisu:

- 1) kuulamine;
- 2) kõnelemine;
- 3) Eesti kultuuri tutvustamine.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) peetakse oluliseks eesti keelt kuulata ja omandada keeleoskus tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst (nt ümbritsevad esemed jmt);
- 2) pööratakse erilist tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutatakse miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi ja mitmesuguseid näitlikke vahendeid;
- 3) suunatakse last õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suhtlemisel, luuakse selleks lapsi huvitavaid olukordi, sh väljaspool lasteaeda (kauplus, teater, spordivõistlus, õppekäik jm);
- 4) korraldatakse õpitut erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, keeleõpet seotakse teiste tegevustega – liikumine, laulmine, käeline tegevus, vaatlemine jm;
- 5) vestlusteemade valimisel lähtutakse lapse kogemustest, samateemalistest vestlustest rühmas või kodus (emakeeles);
- 6) valitakse mitmekesiseid pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid ettelugemiseks ja ühiseks lugemiseks;
- 7) pedagoog rõhutab õige kõne mudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt, sõna või fraasi korrektsena korrates;
- 8) õppetöö peab olema lapsekeskne - mänguline.

Kogu õppetöö keelekümbelse rühmas toimub eesti keeles. Õpetaja kõne peab olema lihtne ning aeglane. Ühed ja samad fraasid peavad korduma tunnist tundi. Üks teema läbib kahte nädalat: esimesel nädalal omandavad lapsed sõnavara, teisel nädalal kinnistatakse see mängude ja lavastustega. Keelt õpitakse ka tegelikus suhtluses (lasteaia ühisüritused, kus lapsed saavad suhelda omaealiste eesti lastega, õppekäigud väljapoole lasteaeda, teatrikülastused jne). Mida noorem on laps seda enam on tema eneseväljendus seotud liikumise ja kujutava tegevusega. Sellest lähtuvalt on keeleõpetus seostanud nende lapsele omaste väljendusviisidega

Eri vajadustega lapsele koostatakse eesti keele kui teise keele õpetamiseks vajadusel individuaalne arenduskava.

9. TÖÖ LASTEVANEMATEGA

Põhimõtted:

lugupidamine – vastastikune väärtuste, kultuuri ja eripärade austamine.

informeeritus – regulaarne informatsioon lapse arengust, raskustest ja edust, õppetööst.

avatus – avalik informatsioon rühma ja lasteaia töö kohta.

kooskõlastus – ühise reeglite ning kasvatusese põhimõtete järgimine lapse arengu toetamiseks ning probleemide lahendamisel

konfidentsiaalsus – eeldab lapsevanema ja lapse isikuandmete kaitset

järjepidevus – eeldab perekonna kasvatuses ja eripärasustest tingitud põhimõtete arvestamist ja järgimist.

Koostöövormid:

- Hoolekogu töö
- Lapsevanemate koosolekud rühmades ja üldkoosolek lasteaias
- Loengud, ettekanded
- Lahtiste uste päevad
- Arenguestlus lapsevanemaga
- Lastevanemate nõustamine õppe- ja kasvatusküsimustes
- Individuaalse arenduskava koostamine (vajadusel) koostöös lapsevanemaga
- Näituste ja ürituste ettevalmistamine ning läbiviimine (lapsevanem-laps-õpetaja)
- Informatsiooni edastamine lasteaia koduleheküljel, lasteaia INFO-tahvlil ja INFO-tahvlitel rühmades
- Lapsevanemate rahulolu uuring ja sellest tagasiside andmine
- Tagasiside andmine lapse rahulolu uuringust

Lapsevanematega arenguestluste läbiviimine

Arenguestluste mõiste:

Arenguestlus on regulaarne, läbimõeldud ja ettevalmistatud vestlus, kus arutatakse lapse arengu ja lepitakse kokku kuidas saab laste optimaalse arengule kaasa aidata.

Arenguestluste eesmärk:

- anda vanemale infot lapse arengu kohta
- saada vanemate poolt info lapse ja pere eripärast
- suunata vanemat oma lapse arengut toetama
- leppida kokku eesmärgid tulevikuks ja planeerida eesmärkide saavutamiseks vajalikud tegevused

Arenguestluste sagedus:

Arenguestlust viiakse läbi vähemalt üks kord õppeaastas, vajadusel (näiteks kohanemisperioodil, lapsevanema ettepanekul vms) võib seda teha ka sagedamini.

Eelnev töö arenguestlusteks:

- lapse arengu hindamine, arengutabelite täitmine

- teemade, lapsevanematele esitatavate küsimuste ja ettepanekute läbimõtlemine, vajadusel küsitluse edastamine vanematele.
- Koosolekul lastevanemate informeerimine arenguestlusest, selle eesmärgist ja korraldusest. Kutse koos registreerimislehega vähemalt kaks nädalat varem paigaldatakse rühma infotahvlile ja on seal arenguestluse perioodi lõpuni. Kutses on märgitud võimalikud arenguestluse kuupäevad, kellaajad ning kestvus.
- Arenguestlusele kutsutakse vajadusel direktor, õppealajuhataja või teised lasteaia spetsialistid. Ettepaneku vastavate isikute kutsumiseks võivad teha õpetaja või lapsevanem, millest tuleb teavitada teisi vestluse osapooli.

Arenguestluse läbiviimine

- Arenguestlus toimub määratud ajal vaikselt ja rahulikus ruumis.
- Arenguestluse kestus on 0,5-1 tundi, vajadusel võib kokkuleppida korduva arenguestluse läbiviimise.
- Vestluse käigus kasutatakse arengutabelit ja arengumappi
- Lapse kohta antavaid hinnanguid on põhjendatud, välja on toodud konkreetseid näiteid, on esitatud lapse kunsti- ja/või kirjatööid või käitumise täpseid kirjeldusi.
- Vestluse läbiviimisel arvestatakse lapsevanema keeleoskust, haridustaset jne. (Vältida tuleks spetsiifilisi termineid ning hoiduda mistahes diagnooside sõnastamisest.)
- Probleemide lahendamiseks küsitakse lapsevanemalt, mis laps kodus sarnases situatsioonis teeb ja mis võtted aitavad.
- info antakse järk-järgult ning tuuakse selgelt välja, kui mõni aspekt lapse arengus vajaks eritoetamist ja/või vastava spetsialisti nõustamist (logopeed, psühholoog jt)
- vajadusel pakutakse lapsevanemale toetavat kirjandust, infot tugiliitude, rehabilitatsioonivõimaluste jt kohta.
- Arenguestlus lõppeb kokkulepete tegemisega lapse arendamise osas: lapsevanemate koduste tegevuste osas ja ettepanekud lasteaiale lapsevanemate poolt.
- Vestluse käigus saadud andmete kasutamine toimub vastavalt isikuandmete kaitse seadusele.

Arenguestluse dokumenteerimine

Arenguestluse läbiviija kajastab arenguestlust kokkuvõtte lehel mis sisaldab.

- arenguestluse temaatika (vajadusel) ja läbiviimise aeg
- osalejate nimesid
- lapse saavutuste ja püüdluste tunnustamine
- lapse arenguruumi väljatoomine, selgitamine ja põhjendamine
- probleemidele lahenduste leidmine
- kokkuleppe saavutamise (edaspidine lasteaia- ja vanematepoolne tegevus) ja fikseerimine

Vorm täidetakse arenguestluse käigus. Aruanne kinnitatakse lapsevanema ja õpetaja allkirjaga.

Õpetaja säilitab arenguestluse materjalid eraldi kaustas. Arenguestluste koondaruande esitab õpetaja õppeperioodi lõpus rühma tegevuskava aruandes õppealajuhatajale.

10. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Tallinna Loitsu Lasteaia õppekava on järjepidevalt arenev dokument, mille uuendamise ja täiendamise aluseks on:

1. muudatused riiklikus õppekavas
2. muudatused seadustes
3. pedagoogikanõukogu ja hoolekogu ettepanekud

Uuenduste ja täienduste ettepanekud peavad lähtuma:

- lastevanemate ja lasteaia personali küsitlustest, nende rahulolust ja ootustest
- lasteaia personali arenguestluste tulemustest
- laste arengu hindamise tulemustest
- personali eneseanalüüsist
- lahtiste tundide analüüsist
- rühma tegevuskava analüüsist ja õppe-kasvatustegevusest kokku aasta jooksul
- lasteaia töö sisehindamisest
- muudatustest ja täiendustest lasteaia arengukavas.

Õppekava arendamises kasutatakse erinevaid töövorme ning selles töös osalevad pedagoogid ja hoolekogu esindajad.

Õppekava koostatakse Loitsu lasteaia pedagoogilise nõukoguga ja hoolekoguga.
Õppekava kinnitab direktor.

Koostajad:

Hoolekogu otsus: 24. märts 2016 protokoll nr. 2-4/2

Pedagoogilise nõukogu otsus: 23. märts 2016 protokoll nr. 2-3/1